

Kursers åbenhed på folkehøjskoler

På folkehøjskoler skal tilskudsberettigende kurser være åbne for alle, der opfylder lovens aldersbetingelser.

Bestemmelsen sikrer, at højskolerne har en bredt sammensat elevgruppe med forskellige forudsætninger. En bred elevsammensætning er karakteristisk for skoleformen og medvirkende til, at skolerne kan leve op til kravet i højskoleloven om, at kursernes hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

For at sikre bredest mulig elevgruppe kan den enkelte skole vælge at standse for optag af et bestemt køn, hvis der i tilmeldingsfasen viser sig en klar overvægt af tilmeldte af et bestemt køn. Ønsker en skole at benytte sig af denne mulighed, skal skolen have en formuleret politik om, at man tilstræber en ligelig kønsfordeling. En formuleret politik om kønsfordeling tager sit udgangspunkt i han- og hunkøn, men det bør også sikres, at der ikke sker eksklusion af andre kønstyper, eksempelvis transkønnede. Skolens politik skal indeholde en kort beskrivelse af, hvorfor skolen tilstræber en ligelig kønsfordeling og hvad det vil betyde i forhold til afvisning af elever eller etablering af venteliste og betingelser herfor. Denne politik skal fremgå af skolens hjemmeside. Skolen skal ved kursusstart, kunne dokumentere baggrunden for, at elever er blevet afvist eller sat på venteliste, p.g.a. køn.

1. Kursernes tilrettelæggelse

Alle skal have samme adgang til at deltage i tilskudsberettigende højskolekurser. Højskoler kan derfor ikke stille krav til elevernes forudsætninger.

Det betyder, at et kursus skal udformes og annonceres på en sådan måde, at det ikke afholder andre end en bestemt målgruppe fra at henvende sig. Det gælder også selv om skolen ikke har til hensigt at afvise eventuelle andre deltagere.

Eksempel: Krav om forudsætninger

Hvis der tilbydes kurser, der forudsætter, at eleverne er øvede, betyder det, at eleverne skal have særlige kundskaber eller forudsætninger for at kunne deltage. Dermed indskrænkes deltagerkredsen. At skolen ikke har til hensigt at kontrollere elevernes kundskaber eller forudsætninger ved optagelsen på et kursus, ændrer ikke ved dette forhold.

Fx kan en højskole ikke modtage tilskud til følgende kurser:

- It-kursus, som præsenteres således: "Kurset er for dig, som har brugt en PC før, og du kan skrive e-mails og bruge forskellige hjemmesider, men dine kundskaber skal opdateres specielt i forhold til Windows 10"
- Harmonikakursus, der præsenteres som "et kursus for harmonikaspillere", og som derfor ikke er rettet mod deltagere, der ikke i forvejen spiller harmonika.

Højskoler kan godt tilbyde kurser, hvor det faglige indhold beskrives som værende på begynderniveau, da et sådan kursus kan følges af alle.

Selvom skolen ikke må stille krav til elevernes forudsætninger, kan den godt stille krav om elevernes engagement, og hvor mange timer de skal bruge på undervisningen.

Eksempel:

En idrætshøjskole kan godt tilrettelægge kurserne således, at skolen oplyser, at der er store forventninger til elevernes deltagelse i idrætsundervisningen og høje mål for elevernes udbytte af undervisningen, men skolen kan ikke forudsætte, at eleverne inden kurset har dyrket en eller flere sportsgrene på et bestemt niveau eller i en klub.

Skolen kan godt stille krav om, at deltagerne medbringer udstyr, som må forventes at være alment udbredt, fx en computer, en cykel eller et fotografiapparat. Men skolen kan ikke stille krav om at deltagerne medbringer specialudstyr, som fx en våddragt, en hest eller en harmonika.

Kravet om åbenhed har som konsekvens, at også linjerne på et kursus skal være åbne. En højskole kan ikke udbyde et kursus, der består af linjer, der er så specialiserede, at de i realiteten kun henvender sig til en snæver kreds. En linje som en del af et kursus skal opfylde tilskudsbetingelserne, herunder åbenhedskravet, som det er tilfældet med kurset som helhed. Højskoler kan således ikke oprette linjer alene for fx flygtninge.

Undervisningen kan godt opdeles i linjer og fag, der tager hensyn til elevernes forskellige forudsætninger, men adgangen til kurset skal være åben. Det er således muligt at tilrettelægge linjeundervisning i for eksempel musik for øvede, såfremt der også er en linje for elever, der ikke er øvede.

Af tilskudsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1066 af 13. oktober 2019), § 15, stk. 1, fremgår, at undervisningen tilrettelægges for danske elever. Skolen kan dog tilrettelægge undervisning særligt for udlændinge, når mindst 15 timer om ugen er tilrettelagt for danskere.

Skolernes kurser skal også være åbne for personer med behov for specialundervisning, eller som er svært handicappede. Det er muligt at søge om særligt tilskud til undervisningen, jf. lovens § 27.

2. Offentliggørelse af kurserne

Der er ikke ganske bestemte krav til, hvordan og i hvilket omfang højskoler skal offentliggøre deres kurser og linjerne på kurserne. Vurderingen af, om en linje eller et kursus har været offentliggjort på en sådan måde, at det overholder kravet til åbenhed, afhænger af en vurdering af linjens/kursets titel, beskrivelsen af indholdet, det faktiske indhold, hvor længe før kursusstart linjen/kurset har været annonceret, hvor det har været annonceret, og i hvilke medier der har været foromtale af linjen/kurset.

Skolen skal oplyse fyldestgørende om den pågældende linje/det pågældende kursus på

sin hjemmeside, i brochurer og/eller annoncer. Skolens oplysninger skal være offentligt tilgængelige i god tid, inden kurset afholdes, så alle har mulighed for at orientere sig om linjen/kurset inden tilmeldingen.

Eksempel: Ikke tilstrækkeligt offentliggjort

En højskole kan ikke nøjes med i første omgang at præsentere sit kursusmateriale for en snæver kreds, der i løbet af kort tid optager alle kursets pladser, inden materialet efterfølgende lægges på hjemmesiden med meddelelse om, at kurset er fuldttegnet.

En skole kan ikke oprette en linje for en lukket gruppe, hvor der kort før kursusstart lægges et mangelfuldt materiale om linjen på skolens hjemmeside, eller hvor der kun er udsendt materiale om linjen til bestemte afgrænsede kredse.

Det er skolernes ansvar at kunne godtgøre, at linjerne og kurserne har været offentliggjort, så der ikke er tvivl om, at de er åbne for alle uanset forudsætninger. Det er derfor væsentligt, at skolerne kan dokumentere, hvordan og hvornår de er annonceret.

Eksempel: Annoncering på hjemmesiden

Hvis skolen i sin annoncering benytter sig af en hjemmeside, hvor man skriver over og sletter den eksisterende tekst, kan skolen med fordel ved væsentlige ændringer kopiere hjemmesidens tekst og datere den, så kopien kan bruges som dokumentation for at kurser har været annonceret åbent.

3. Kursernes titler og beskrivelsen af indholdet

Skolerne må ikke anvende kursustitler, der angiver, at målgruppen er begrænset. Det anbefales, at skolerne ikke anvender titler, der viser, at kurset er tilrettelagt for en bestemt afgrænset målgruppe, men titler, der viser, hvad kurset handler om.

Højskoler må gerne tilrettelægge kurser, hvor børn er velkomne, og hvor skolen har tilrettelagt kurset med henblik på børnenes deltagelse, normalt benævnt familiekurser. Det forudsætter, at alle – også enlige og personer uden børn – kan deltage i kurset. Højskolerne kan ikke stille krav til familiesammensætningen, som fx kurser for forældre med baby.

Eksempler: Ikke åbne titler

Kurser med følgende titler vil ikke være tilskudsberettigende, da de alle retter sig mod en afgrænset deltagerkreds med særlige forudsætninger:

- Kurser for vejledere/overvægtige/tidligere elever etc.. Der kan til gengæld godt gennemføres kurser om vejledning, overvægt og emner, der interesserer skolens tidligere elever.
- Singlekurser
- Kurser for bedsteforældre og børnebørn

Det vil normalt heller ikke være tilstrækkeligt, at skolen udformer en kursustitel for en snæver kreds og herefter skriver "... og for andre interesserede" (Fx "Kursus for kirkesangere og andre interesserede"), hvis ikke det tydeligt fremgår af kursusbeskrivelsen, at andre end den snævre kreds kan få udbytte af kurset.

Også den tekst, der beskriver kursets indhold, skal rette sig mod en åben deltagerkreds.

Eksempel: Ikke åben kursusbeskrivelse

Kursus med titlen "Slankeskolen", hvor der i kursusbeskrivelsen står: "Oplev en ny måde at betragte din overvægt på. Højskolelinje for dig, der vil slanke dig på en anden måde, dig, som har prøvet alle slankeure, men som alligevel falder i."

Retsgrundlaget:

Det fremgår af højskoleloven (LBK nr. 280 af 25. marts 2019), at det enkelte kursus skal være åbent for alle, der opfylder lovens alders- og betalingsbetingelser.

Deltagelse i et kursus kan gøres betinget af højere alder, men ikke af bestemte kundskaber, uddannelser, stillinger, erhverv eller ansættelsesforhold i en virksomhed og lign. eller af medlemskab af bestemte foreninger eller organisationer (lovens § 13, stk. 2).

Lovteksten uddybes i forarbejderne til bestemmelsen (2013/1 LSF 21), hvoraf det fremgår, at bestemmelsen sikrer, at skolerne er åbne for alle med forskellige forudsætninger.

Det fremgår endvidere, at kravet om åbenhed er begrundet i et ønske om at sikre, at højskoler ikke afholder kurser for lukkede kredse.